

Mares solteres per elecció: el vincle amb els seus fills i filles

Des del naixement de Louise Brown, el primer bebè nascut per fertilització in vitro el 1978, les tècniques de reproducció assistida (TRA) han revolucionat les formes de crear famílies, qüestionant el model tradicional que associa exclusivament sexualitat a reproducció, reproducció a relacions heterosexuales i relacions heterosexuales a família.

En el seu llibre *Modern Families*, Susan Golombok, després de realitzar una síntesi dels principals estudis longitudinals portats a terme als Estats Units, Regne Unit i Europa sobre famílies

i desenvolupament infantil (Fragile Family Study, Millenium Cohort Study, European Family Study), conclou que els infants que es crien en les noves configuracions familiars (famílies homoparentals, famílies heterosexuales per reproducció assistida i famílies de mares o pares solters per elecció), semblen desenvolupar-se no només igual que els nens i nenes de famílies tradicionals, sinó fins i tot millor. L'elevada motivació per ser pares en aquestes noves formes familiars fa que el compromís cap a ells sustenti els bons resultats dels seus fills i filles.

Direcció publicació:
Beatriz San Román, Irene Salvo
i Silvina Monteros
Continguts d'aquest número:
Javiera Navarro
Imatges:
Júly Macuada
Coordinació:
Victòria Badia
Traducció:
Victòria Badia
Difusió:
Maria Galizia
Maquetació:
Marta Mayoral
Notícies i Agenda:
Bruna Alvarez i Estel Malgosa
Subscripció i contacte:
gr.afin@uab.cat
ISSN: 2013-2956

AFIN

Grup de Recerca

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

Mares solteres per elecció (MSPE)

Una forma particular d'aquestes noves configuracions familiars són les mares solteres per elecció (MSPE) que constitueixen una modalitat específica de llar mono-

parental. Les MSPE en general tenen estudis, estabilitat econòmica, d'uns quaranta anys d'edat, i han pensat durant molt de temps en aquesta modalitat de maternitat, preguntant en el seu entorn sobre l'esmentada decisió. No solen ser solteres per elecció, sinó que no han trobat una parella amb qui formar una família i estan arribant al seu límit d'edat fèrtil. Estan preocupades per l'absència d'una figura paterna i han buscat figures masculines en el seu entorn com a model per als seus fills/es. Si bé es tracta d'un grup d'elit, és una tendència que podria generalitzar-se en la mesura que els tractaments de reproducció assistida es democratitzin.

Dins de les MSPE hi ha un grup que opta per la maternitat a través de la donació anònima d'esperma (DAE), argumentant que ofereix major seguretat legal perquè els donants no tenen drets parentals sobre els fills i filles. Tanmateix, en relació a l'absència de pare, les mares reconeixen tenir dubtes, sent aquest un aspecte que les singularitza. De fet, haver d'explicar l'absència d'un pare és el factor que més preocupa en aquest grup de mares.

En aquest sentit, hi ha pocs estudis que intentin comprendre les ansietats i temors de les mares en relació a tenir un fill o una filla amb donant anònim. Partint d'aquest buit, el nostre equip d'investigació¹ es va proposar entendre com aquestes ansietats podien afectar el vincle d'aquestes mares amb els seus fills o filles.

Vincles afectius entre MSPE i els seus fills/es

En el Centre for Family Research (CFR) de la Cambridge University es realitza l'estudi longitudinal més important que ha avaluat la qualitat dels vincles entre MSPE i els seus fills i filles. Fins ara no han trobat diferències pel que fa a la qualitat parental, el vincle mare-fill/a o el desenvolupament emocional dels infants entre 4 i 9 anys. Les dades específiques dels fills i filles de MSPE entre 9 i 14 anys estan en procés de publicació. En un dels treballs més recents d'aquest equip d'investigació es conclou que un risc potencial per aquests nens i nenes és créixer sense saber la identitat del pare biològic i que, pel que se sap dels estudis sobre adopció,

¹ Equip pertanyent a la Facultat de Psicologia de la Universidad Alberto Hurtado a Santiago de Xile, format per Javiera Navarro, Andrea Jaramillo i Francisca Pérez.

és en l'adolescència, amb la configuració de la identitat, quan el tema pot resultar problemàtic. Tanmateix, cal preguntar-se: per què suggerir possibles impactes negatius sense que n'existeixi l'evidència? Així com indagar si existeixen altres elements que puguin donar compte del desenvolupament emocional dels nens i nenes abans d'arribar a l'adolescència.

I què diuen els fills/es?

Un focus rellevant és com els nens, nenes i adolescents incorporen a la seva identitat la noció de ser concebuts per donant anònim. La capacitat de desenvolupar curiositat sobre els propis orígens genera un sentit d'identitat profund i la capacitat de tenir curiositat està lligada a vincles segurs durant la infància. D'aquesta manera, el tema no és únicament com es negocien i discuteixen els orígens en l'adolescència, sinó el tipus de vincle que es construeix des de ben aviat. Un vincle segur i unes memòries autobiogràfiques riques permeten que l'obertura a l'experiència de construcció de la identitat sigui equilibrada, sostinguda i coherent. D'aquí la importància d'avaluar ben aviat la qualitat dels vincles.

En el llibre *Revelaciones, filiaciones y biotecnologías: una etnografía sobre la comunicación de los orígenes a los hijos*, María Isabel Jociles i el seu equip conclouen que la definició de família que manejen els nens de MSPE via DAE és no tradicional, on allò electiu significa des de ben aviat un paper important en la representació de la família que co-construeixen amb les seves mares. Aquestes representacions es consoliden a partir dels 7-8 anys. Els infants en aquesta edat especifiquen i seleccionen clarament quins vincles són significatius i defineixen la seva família independentment del parentesc consanguini o legal. Tanmateix, la veu dels nens/es nascuts per donació continua sent escassament documentada.

El cas de Xile

En el cas particular de Xile existeix poca investigació sobre les MSPE via DAE. Per aquesta raó, ens vàrem proposar desenvolupar el primer estudi científic per analitzar els vincles existents entre les MSPE via DAE i els seus fills i filles, des de la perspectiva de la psicologia del desenvolupament. Teníem bones raons per pensar que el fet de ser fill/a de MSPE, tenint

un progenitor biològic que és un donant anònim, per si mateix no és un factor que afecti el desenvolupament socioemocional dels nens i nenes. Tanmateix, és important considerar que aquesta configuració familiar específica sol ser el focus d'un discurs públic de 'condemna' en un context social i cultural conservador. Això pot afectar els infants en la mesura que les

mares incorporin o comparteixin elements d'aquest discurs, generant ansietat i temors que eventualment afectin la qualitat del vincle familiar.

Tenint en compte aquests elements, ens vam proposar avaluar el benestar psicològic de les mares, les seves xarxes socials de suport i la qualitat de la relació mares i fills/es. En aquesta línia, vàrem

indagar en les ansietats i temors de les mares respecte a l'absència de pare en aquesta configuració familiar, que eventualment podria influir en la qualitat dels vincles i, per tant, en el desenvolupament socioemocional del nen o la nena.

Vam estudiar 14 mares i els seus 14 fills/es. Totes dones xilenes entre 38 i 47 anys, i mares d'un sol fill o filla d'entre 6 mesos i 7 anys (la gran majoria entre els 2 i 3 anys). Les mares van ser entrevistades en dues ocasions per tal d'avaluar el seu benestar emocional, estil d'aferrament, sensibilitat materna, xarxes de suport i ansietats en relació al fet de ser MSPE. Als nens i nenes se'ls va aplicar una escala de desenvolupament socioemocional. L'estudi es va completar amb l'anàlisi de vídeos, d'uns 20 minuts de duració, en el qual nens i nenes jugaven amb les seves mares. A continuació, presentem alguns dels resultats.

Resultats

Sobre el desenvolupament socioemocional d'infants

En el grup de nens i nenes, solament una nena (7,6% de la mostra) està en zona de risc en el seu desenvolupament socio-

emocional, tot i que per a l'obtenció d'un resultat contrastat, caldria una avaluació psicològica exhaustiva. La resta presenta un desenvolupament socioemocional esperat per a la seva edat i condició social. Com a conclusió és possible dir que el desenvolupament socioemocional dels fills/es de mares solteres per elecció en aquest grup estudiat es troba dins dels rangs esperables en nens i nenes amb aquestes edats i condició social.

Sobre les característiques de les MSPE

Respecte a les mares, el resultat de l'avaluació de la simptomatologia depressiva (BDI) indica que només una presenta indicadors clínics de depressió (el 7,1% de la mostra). Igualment, sols una dona presenta indicadors positius d'estrès parental segons els resultats del test PSI-R (el 7,1% de la mostra). L'estil d'aferrament de les mares va ser avaluat a través del PBI, que avalua les representacions parentals d'aquestes, i que poden associar-se a un estil predominant d'aferrament. En relació a l'estil d'aferrament amb les seves figures maternes, set dones descriuen vincles d'aferrament segur, tres descriuen un aferrament ansiós-ambivalent,

una mostra un aferrament evitatiu i tres un aferrament desorganitzat, categoria més complexa en termes de vincles. En relació a l'estil d'aferrament amb les seves figures paternes, sis descriuen vincles d'aferrament segur, tres descriuen un aferrament ansiós-ambivalent, quatre un aferrament evitatiu i una un aferrament desorganitzat.

Pel que fa a la funció reflexiva els resultats mostren que un 50% ($n = 7$) presenta puntuacions de 5 o sobre 5, la qual cosa indica una adequada capacitat reflexiva. Per altra part, un 36% ($n = 5$) presenta puntuacions entre 3 i 4, que indiquen un nivell baix de funcionament reflexiu. Dins d'aquesta categoria quatre mares presenten una descripció basada en estats mentals simples i amb una baixa evidència de reflexió. D'altra banda, una mare mostra un estil més aviat inconsistent, unes vegades aconseguix reflexionar i d'altres no i la reflexió que fa està centrada en si mateixa, no en el seu fill. Finalment, un 14% ($n = 2$) presenta puntuacions per sota de 3. Aquest rang indica una pobre capacitat reflexiva, caracteritzada per un discurs on predominen les descripcions físiques,

conductuals i de personalitat, amb un escàs ús d'estats mentals, o bé una evitació d'aquests, i/o narratives egocèntriques o amb mostres de distorsió. Dins d'aquesta categoria, una mare mostra un relat concret basat en estats físics i conductuals, i l'altra mostra un pobre funcionament reflexiu a causa de la presència d'un discurs amb mostres de distorsió i crítiques constants cap a la seva filla.

Pel que fa a les xarxes de suport, les dones les han qualificat amb una nota mitjana de 5,7 sobre un rang que va de 1 a 7 (sent 1 dolent i 7 excel·lent). D'altra banda, el nombre mitjà de persones amb les quals compten en les seves xarxes de suport és de 4,7 persones.

En síntesi, en relació a les mares d'aquest grup és possible afirmar que el benestar psicològic està dins del que es descriu per a la població general de mares. Pel que fa als seus propis vincles d'aferrament també la distribució és el que s'espera per a la població general, igual que les seves capacitats reflexives i la seva sensibilitat maternal. L'única cosa que crida l'atenció és l'alta satisfacció amb les seves xarxes de suport considerant que 4-5 persones no és un nombre alt (altres

estudis han descrit xarxes de suport d'entre 8-10 persones).

Sobre la qualitat vincular entre mares i fills/es

La qualitat dels vincles va ser avaluada a través de l'Escala de Disponibilitat Emocional (EAS), Infància i Primera Infància, 4ª

edició (Biringen, 2008). Aquest sistema està compost per 4 dimensions de l'adult i 2 dimensions del nen, cada una és valorada en una escala de 7 punts, en la qual les puntuacions més baixes representen una menor presència de la capacitat i les més altes una major presència d'aquesta. Per aquesta mostra un codificador entrenat i

certificat va codificar tots els vídeos d'interacció. El 35% dels vídeos varen ser analitzats per un segon codificador independent, obtenint una bona correlació inter-jutge (Sensibilitat = .85; Estructura = .96; No intrusivitat = .95; No hostilitat = .92; Responsivitat = .84; Involucrament = .97).

L'escala de disponibilitat emocional va abocar els següents resultats: en *sensibilitat* la mitjana de la mostra de mares ($M = 5,29$) presenta clares i evidents senyals de sensibilitat maternal; en *responsabilitat* la mitjana de la mostra de nens i nenes ($M = 5,07$) aboca un perfil adequat emocionalment, predominantment segur, amb alguns trets de complicació en la relació, la qual cosa es manifesta principalment per una sobre connexió (estar excessivament pendent) i ansietat. Finalment, en *involucrament i iniciativa* amb l'adult, la mitjana de nens i nenes ($M = 5,29$) es mostra interessada per involucrar l'adult en la interacció, mostrant una emocionalitat predominantment positiva; tanmateix, de vegades, tendeixen a involucrar-se negativament a través de queixes, ansietat i/o sobre connexió.

Respecte a l'estil de vinculació, els resultats mostren que un 42% ($n = 6$) es

troba en la zona d'alta disponibilitat emocional (81 – 100), això fa referència a un estil de vinculació segura. Per altra part, un 21% ($n = 3$) es troba en la zona complicada (71 – 80), indicant un estil de vinculació complicada, semblant a un estil d'aferrament ambivalent. Un 37% ($n = 5$) es troba en el rang més baix de la zona de disponibilitat emocional (61 - 70), donant compte d'un estil de vinculació complicada, amb trets de rebuig i evitació.

Aquestes xifres són semblants a les distribucions de poblacions no clíniques. L'estil de vinculació de 63% ($n=9$) de les díades no requereix intervenció especialitzada i està dins de l'esperat per a qualsevol díada saludable. Hi ha un 37% ($n=5$) que podria beneficiar-se d'augmentar les seves destreses en sensibilitat parental a través, per exemple, d'intervencions especialitzades. Cap díada va ser descrita amb un estil vincular desorganitzat que requereixi intervenció clínica.

Sobre les ansietats i temors en relació a tenir fills/es concebuts/des per donants anònims

Hem dividit les ansietats i temors en tres grans grups: qüestionament, orígens i re-

ferència del pare. La primera categoria al·ludeix a la reflexió sobre les conseqüències negatives que poguessin tenir les seves decisions sobre el seu fill/a; la segona és més extensa i tracta sobre la comunicació dels orígens al nen/a; i la tercera, inclou la representació de la figura paterna que tenen les mares i que projecten sobre els seus fills/es. Les ansietats presents són expressades de dues maneres: les que són percebudes com a pròpies de qualsevol mare versus les que es perceben com a pròpies d'aquesta forma particular de maternitat. En aquesta ocasió es fa referència a aquestes últimes.

Qüestionament

Les MSPE manifesten obertament un temor a curt i mitjà termini respecte d'un possible qüestionament que podrien rebre per part dels seus fills/es, a mesura que van creixent i comprenent més el seu nucli familiar i el dels altres. L'esmentat qüestionament podria tenir alguna mena de retret sobre la decisió de no donar-los un pare:

"En que ella no tiene papá, que ella tiene un donante no más, ¿te fijai? Claro, el cuestionamiento es: ¿por

qué de esta manera no me diste un papá (...). Bueno, que se enrabie conmigo, le pagaré el psicólogo, el psiquiatra, lo que necesita (...). Y tendrá que arreglarla e incorporarla a su vida no más, si es lo que le tocó". (Helena).

El qüestionament al qual podrien veure's enfrontades aquestes mares comporta que es tingui previst, d'alguna manera, com explicar la seva situació més endavant al seu fill/a. En aquest exercici s'expressen sentiments de culpa i de temor davant la decisió presa:

"Así como he tenido que enfrentar el hecho de decir que Carmen es, yo la concebí con donante, así mismo voy a tener que ir respondiendo las otras preguntas no más po, y voy a tener que aceptarlo, pero básicamente como por ahí está siempre mi culpa, que ¿cómo me va a cuestionar la Carmen?, ¿cómo me va a cuestionar? (...) Esos son mis temores, han sido mis temores siempre, o fueron mis temores sie- y han ido como mochilas descargándose en el camino, entonces el temor que me queda ahora es el cuestionamiento de ella". (Claudia).

Orígens

Apareixen temors sobre possibles preguntes entorn de l'origen, d'on es ve o sobre el donant. Es tracta de temors bastant estesos entre aquestes MSPE. Els temors s'expressen durant el procés de presa de

decisions sobre aquesta forma de maternitat i posteriorment en pensar en com li comunicaran al seu fill/a. També hi ha casos en els quals sembla que està assumit o naturalitzat:

"Todo el mundo sabe de dónde ella viene (...), pero pa' mí siempre fue súper, y es súper sabido digamos y a mí quien me pregunta eh, desde el día uno, esa ha sido la respuesta, es por

donante, ¿te fijai'?, en esta familia no hay padre". (Helena).

En altres casos, apareixen idees més elaborades sobre la comunicació dels orígens, que procuren explicar-los en funció de la diversitat familiar, en el sentit que es tracta d'una família com qualsevol altra.

"Bueno hay todo un trabajo que yo debiera empezar a conversarle de sus raíces para que también sea una cosa muy natural (...) de fondo quiero que él sienta eh, que su familia, que puede estar conformada por más o menos personas, es un, es una familia igual que la otra, que aprenda súper bien que una familia no es conformada por una mamá o el papá, sino que puede ser una mamá solo, un papá solo, dos mamás, dos papás o un abuelo, una abuela". (Sara).

Figura paterna en les MSPE

La figura paterna és un referent important per a les MSPE i les seves famílies d'origen. Algunes vegades, això es tradueix en un temor respecte a l'aprovació del seu embaràs i sobre la situació paternofilial. Abans de prendre la decisió, els temors

i ansietats entorn de la reacció del propi pare són diversos:

"Pucha, es que yo todavía, que esta cosa del papá es mi piedra de tope" (...). Mi familia es súper tradicional, no sabía cómo lo iba a tomar y tal. Como que más que nada yo creo que fue eso, como incertidumbre y miedo (...). Secundariamente si yo me pusiera a pensar, chuta y seré capaz yo sola y todo pero como que así si tú me hablaste de algo qué era lo que a mí me paraba (...) todos los años era el tema del padre (...). En mi familia la figura paterna tiene un peso súper relevante (...), hay que hacer una inversión, alguien se cambia de casa: - "oye papá, puta estoy viendo esto, qué te parece, qué opinai'?" ; todo pasa por mi papá, cachai'?". (Helena).

Aquests temors i ansietats provenen principalment de la família d'origen i fan repensar la maternitat que desitgen aquestes dones. D'alguna manera, han projectat una constitució familiar diferent, que trenca amb la institucionalitat de la família tradicional. D'altra banda, quan les figures paternes no van ser suficientment sòlides per ser una referència, poden aca-

bar sent innecessàries per a la constitució de les seves futures famílies:

“Yo tuve papá supuestamente, y como lo he dicho otra vez, yo a mi papá lo adoro, pero en realidad, cero aporte mi padre, así como iah, mi padre, el que me leía cuentos, o el que me acompañaba a andar en bicicleta! Nunca. Y aquí estoy (...). Pero por ahora yo he tratado en el fondo, yo entregarle desde dentro de todo lo que sé y de todo lo que me surge por el amor, el tratar de entregarle, de cubrirle todas sus necesidades emocionales”. (Pilar).

Conclusions

A tall de conclusions generals, és possible dir que el desenvolupament socioemocional dels fills/es de mares solteres per elecció en aquesta petita mostra està dins dels rangs esperables segons l'edat i la condició social. Les mares no presenten indicadors de depressió o estrès parental per sobre l'esperat per a un grup no clínic de mares.

Existeix una correlació clara entre estar deprimida o estressada amb les tasques de la maternitat i un desenvolupament socioemocional menor a l'esperat en

els nens i nenes. Tanmateix, en aquesta mostra coincideix que la mare que apareix positiva en simptomatologia depressiva i ansiosa, és la mare de la filla que presenta pitjors indicadors de desenvolupament socioemocional. Aquesta mateixa mare descriu un vincle d'aferrament desorganitzat amb els seus propis progenitors. Segons la literatura científica, existeix una relació entre el desenvolupament socioemocional dels infants i l'estat socioemocional de la mare, que al seu torn es relaciona amb les pròpies experiències d'aferrament de les mares en els seus vincles primerencs.

Per altra part, no trobem una correlació entre el nombre de persones que conformen la xarxa de suport o la satisfacció que es té amb aquesta i el desenvolupament socioemocional dels nens i nenes o l'estat emocional de les mares.

Totes les mares de la mostra presenten qualitats en relació als vincles dins de l'esperat amb alguns suggeriments d'una intervenció focalitzada en la relació mare-fill i en la capacitat reflexiva per enfortir la sensibilitat parental.

Els tres grans temors i ansietats descrits per la mostra són en relació al qüestionament de tercers, el relat sobre els orí-

gens i la referència al propi pare d'aquestes dones en la seva història.

Podem concloure que d'acord amb aquesta investigació no hi ha raons per pensar que el fet de ser fill/a de MSPE, tenint un progenitor biològic que és donant

anònim, sigui un factor que afecti el desenvolupament socioemocional esperat dels nens/es. Tanmateix, hi ha raons per pensar que les mares presenten ansietats rellevants i que aquestes ansietats poden impactar eventualment en la manera en què relaten als seus fills/es les seves històries. És important pensar en futurs estudis que abordin com aquests nens/es van construir el sentit de si mateixos i les seves identitats en relació als relats que co-construeixen amb les seves mares sobre les seves històries de vida, així com dissenyar intervencions psicològiques que ajudin en aquest procés.

LINKS D'INTERÈS

- [Donor Conception Network](#)
- [Centre for Family Research](#)

L'AUTORA DEL TEXT

Javiera Navarro Marshall

Llicenciada en Psicologia per la Pontificia Universidad Católica de Xile, Màster en Psicologia Forense pel King's College de la University of London, Màster en Observational Studies per la Tavistock and Portman NHS Foundation Trust i la East London University, Diploma en Forensic Psychotherapy per la Tavistock and Portman NHS Foundation Trust. Actualment, és acadèmica de la Facultat de Psicologia de la Universidad Alberto Hurtado.

La seva investigació durant els darrers set anys s'ha centrat en interaccions primerenques entre pares i fills o filles intentant comprendre les dificultats en quadres de psicopatologia vincular i intervencions psicoterapèutiques. Aquest treball està consolidat en el llibre *Vínculos Tempranos: Transformaciones al inicio de la vida*. En els dos últims anys la seva investigació s'ha centrat en l'exploració i l'anàlisi de noves configuracions familiars, específicament, de mares solteres per elecció que recorren a tècniques de reproducció assistida (donació d'esperma i d'òvuls). Actualment és la investigadora responsable del Projecte "Madres solteras por elección (MSPE) vía donante anónimo de espermios (DAE) y el vínculo con sus hijos" (2017-2018), finançat mitjançant el Concurso Interno de Fomento a la Investigación de la Universidad Alberto Hurtado.

L'AUTORA DE LES IMATGES

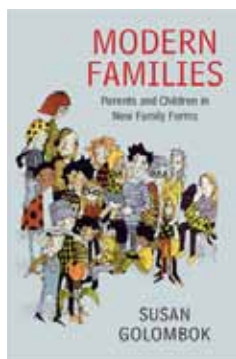
July Macuada

L'artista ha desenvolupat el seu treball en diversos projectes laborals per a la literatura i mitjans desde l'any 2008. Dissenyadora en Comunicació Visual per la Universidad Tecnológica Metropolitana, es va especialitzar en Il·lustració gràfica i va complementar els seus estudis amb altres àrees humanistes com un curs d'Art-teràpia, el 2010, a la Universidad de Chile i una Diplomatura en Literatura infantil y juvenil a la Universidad de Santiago, el 2015. El seu llibre *Duerme, niño duerme* va ser premiat a Xile, Veneçuela i Estats Units, i editat en tres idiomes: espanyol, portuguès i xinès.

El seu treball aborda la temàtica d'allò humà amb retrats i parelles conformats des de taques i traços en els quals el color i la materialitat es relacionen amb les emocions i la naturalesa interna. Considera el procés de la pintura com un estímul per al guariment corporal i espiritual.

Actualment està desenvolupant projectes enfocats a les arts visuals, participant en exposicions i realitzant classes particulars.

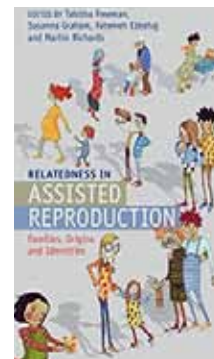
PER LLEGIR...

Golombok, S. (2015)
Modern families: Parents and children in new family forms
 Cambridge: Cambridge University Press

Jociles, M. I. (Ed.) (2016)
Revelaciones, filiaciones y biotecnologías: Una etnografía sobre la comunicación de los orígenes a los hijos
 Barcelona: Ed. Bellaterra

Freeman, T., Graham, S., Ebtehaj, F. & Richards, M. (2014)
Relatedness in Assisted Reproduction: Families, Origins and Identities.
 Cambridge: Cambridge University Press

Navarro, J., Pérez, F. i Arteaga, M. (2017)
Vínculos Tempranos: Transformaciones al inicio de la vida
 Santiago: Ediciones Universidad Alberto Hurtado

Aquest llibre reuneix investigacions sobre criança i desenvolupament infantil en noves formes de família, que s'analitzen en el context dels problemes i preocupacions que s'han plantejat respecte a aquestes famílies. L'autora mostra com la qualitat de les relacions familiars i l'entorn social més ampli influeixen més en el desenvolupament psicològic dels nens que el nombre, el gènere, l'orientació sexual o la relació biològica dels seus pares o el mètode de la seva concepció.

En aquest llibre es presenten les raons per les quals les famílies que han recorregut a aquestes tècniques revelen o no revelen als fills/es, concebuts amb la participació "d'un tercer", les estratègies i els recursos de què se serveixen per fer-ho, la manera en què enfoquen el tema dels i de les donants, així com les reaccions i les pràctiques dels nens i les nenes entorn de la revelació, parant especial atenció a les variacions que es produeixen en funció dels diferents models familiars i els tipus de donació (semen, òvuls, embrió, gestació subrogada).

La reproducció assistida desafia i reforça la comprensió tradicional de la família, el parentesc i la identitat. La donació d'esperma, òvuls i embrions i la subrogació plantegen preguntes sobre la relació entre pares i fills i altres persones involucrades en la creació i criança d'un infant. En aquest llibre multidisciplinari, un equip internacional d'acadèmics i clínics mostra noves investigacions empíriques, a la vegada que reuneix les perspectives legals, bioètiques i de les ciències socials per explorar el tema clau de la relació en la reproducció assistida.

Les experiències interpersonals inicials entre un nen o una nena i els seus cuidadors principals ofereixen una oportunitat única per a la promoció d'un bon desenvolupament al llarg del cicle vital. És la qualitat de la interacció la que proporciona el context dins del qual nens i nenes creixen saludablement. Tant la mare com el pare tenen representacions conscients i inconscients fins i tot abans del naixement, que es reactiven durant aquesta etapa impactant la conducta, el pensament i l'afectivitat de pares i fills/es.

PER VEURE...

Forhan, B. et al.
(2013)
Generation Cryo
Estados Unidos: MTV
(reality)

Generation Cryo és una sèrie americana de sis episodis d'una hora de duració que documenta el viatge de Breeanna, de 17 anys, que recentment va contactar amb Donor Sibling Registry, un lloc web dedicat a connectar les famílies de donants d'esperma, i a través del qual va saber que té almenys 15 mig germans, tots ells engendrats pel mateix donant anònim. La convincent nova sèrie explora els problemes que enfronta una nova generació de nens majors d'edat que van ser concebuts a través de donants d'esperma anònims i estan redefinint el que significa ser una família.

NOTÍCIES AFIN

Nous models de família

El passat mes de juliol, Diana Marre va participar a l'Espacio Madresfera a Fundación Telefónica, Madrid, per parlar de nous models de família. La diversitat de composicions i tipologies familiars actuals posa en dubte l'existència d'un únic "model" familiar. Llavors, què és la família? L'aportació de Diana Marre i altres participants en el programa resumeixen la idea que la família és el que tu vulguis que sigui.

Es pot escoltar el programa en el següent [enllaç](#).

Chandra K. Clemente realitza una estada a la Universitat de Gante (Bèlgica)

Chandra K. Clemente, becària FPU del grup AFIN, realitza una estada de tres mesos a la Universitat de Gante (Bèlgica), com a part de la seva formació en investigació. L'estada es realitza en el Centre for Research on Culture and Gender, on se centrarà en analitzar les dades recollides durant el seu treball de camp a Nepal i començarà el procés d'escriptura de la seva tesi doctoral. A més, participarà en activitats i esdeveniments organitzats per aquest grup d'investigació, tant com a assistent com a ponent.

Beatriz San Román al congrés "Waithood: Gender, Education, and Global Delays in Marriage"

El passat mes de setembre, Beatriz San Román, membre del Grup AFIN, va ser convidada a presentar els seus resultats d'investigació en el congrés "Waithood: Gender, Education, and Global Delays in Marriage". L'esdeveniment, que va tenir lloc a la Yale University, girava entorn del concepte de "waithood", encunyat per Diane Singerman en referència a l'espai liminar en què es troba la joventut que espera ("wait") assolir les fites que s'identifiquen amb l'edat adulta ("adulthood" en anglès). Beatriz San Román, en la presentació titulada "From biology to nurture and the other way around?: Motherhood, adoption and ART in Spain", se centrà en els diferents processos pels quals les famílies formades per adopció o per reproducció assistida amb gàmetes de terceres persones confronten el paradigma de "la sang" com a base del parentesc.

Presentació de resultats en el panel "Las geopolíticas de la (in)fertilidad"

En el congrés internacional AIBR realitzat a Granada el passat mes de setembre, el Grup AFIN va exposar part dels resultats del projecte d'investigació que està desenvolupant titulat "Del control de la natalidad a la ansiedad demográfica: comunicación, secreto y anonimato en las tecnologías reproductivas del siglo XXI" i finançat per MINECO/FEDER (EU) a través del programa RETOS I+D. El panel "Las geopolíticas de la (in)fertilidad", coordinat per Bruna Alvarez i Marcin Smietana, ha reflexionat sobre com mitjançant l'ús de les noves

tecnologies reproductives es creen noves definicions d' in/fertilitat que qüestionen la vinculació de la fertilitat amb la naturalesa femenina i ofereixen noves concepcions i vincles de parentesc.

Tres de les comunicacions s'han centrat en les diferents tecnologies reproductives i en els canvis que proposen en la concepció social del parentiu. Arantxa Gallego ha presentat la comunicació "Reparando Apegos: una alternativa ética en la era de la adopción abierta", centrada en els processos adoptius entre Espanya i Etiòpia, a través de les nar-

ratives de les famílies adoptives que van establir contactes i trobades amb les famílies de naixement. L'emergència d'aquestes pràctiques de contacte entre famílies adoptives o d'origen qüestionen els discursos hegemònics sobre l'adopció i sobre el coneixement dels orígens.

Al seu torn, Diana Marre va presentar "¿Quiénes son las "donantes" de óvulos en España?: perfiles socio-demográficos y motivaciones para la donación", en què va donar compte de la invisibilització social de les dones proveïdores d'òvuls en

un país que exporta el 68% dels que s'utilitzen a la Unió Europea. Així mateix, donat que la majoria d'aquestes dones assenyalen la retribució econòmica com a principal motivació per "donar", Marre proposa reconceptualitzar com a treball reproductiu les categories de "donació" i "altruisme" que contribueixen a incrementar la precarització de les dones proveïdores.

La comunicació titulada "Rupturas y continuidades en el debate jurídico y ético sobre gestación subrogada en la esfera internacional", de Silvina Monteros, va analitzar els discursos jurídics i feministes sobre gestació

per substitució en diferents països. Les legislacions dels països contenen articles que els impossibiliten la legalització de la gestació subrogada, com per exemple que la capacitat de gestar és intransferible, per la qual cosa no pot ser objecte de transacció, o que és el part allò que genera maternitat. Tanmateix, en els països on la tècnica ha estat legalitzada s'han trobat arguments que sortegen aquests discursos.

Les altres tres ponències han girat entorn de les decisions reproductives. Bruna Alvarez ha presentat "Las políticas de los deseos reproductivos", en la qual va

exposar que a les societats occidentals la llibertat de decisió en l'àmbit reproductiu es considera un dret. D'aquesta manera les decisions reproductives constitueixen narratives que impliquen una responsabilitat únicament individual. Tanmateix, la precarització laboral, la manca de polítiques públiques de suport, la desigualtat de gènere en responsabilitat, entre altres, evidencien com el govern i la societat també tenen responsabilitat sobre els treballs i decisions reproductives.

Des d'un altre punt de vista, Marcin Smietana, amb la comunicació "Consciencia reproductiva e itinerarios transnacionales en la creación de las familias de

los hombres homosexuales", se centrà en el canvi de consciència reproductiva de les parelles d'homes homosexuals, explorant quin és el rol del context -social, legislatiu, econòmic- en aquest canvi. A través de dades provinents d'una etnografia sobre parelles d'homes que han realitzat processos de gestació subrogada, va analitzar el procés de decisió i accés a aquesta tecnologia.

Per últim, en la comunicació "Maternidades tempranas en Nicaragua. (Des)naturalizando la fertilidad joven", Estel Malgosa va presentar els diferents discursos sobre la maternitat de dones entre 14 i 18 anys d'una comunitat rural de Nicaragua, on la reproducció segueix sent quelcom vinculat fonamentalment a la dona. Ha reflexionat sobre l'impacte de la naturalització de la fertilitat femenina en el fenomen de la maternitat primerenca i quins són els actors socials que intervenen en la construcció de l'imaginari col·lectiu.

AFIN dona la benvinguda a una nova professora visitant

Rosario Esteinou, doctora en Sociologia per la Universitat d'Estudis de Torí, Itàlia (1989), estarà a AFIN com a professora visitant fins al juliol de 2019. Esteinou és professora-investigadora titular en el Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social (CIESAS), Ciudad de México, des de fa 30 anys. Membre del Sistema Nacional de Investigadores del Consejo Nacional de Ciencia y Tecnología (CONACYT) i de l'Academia Mexicana de Ciencias (AMC). Ha desenvolupat la tasca de Directora del Programa de Maestría en Antropología Social, Directora Regional de la Unidad del Distrito Federal del CIESAS, i Coordinadora de la Sección de Ciencias Sociales de la AMC. El seu camp d'investigació s'ha concentrat en estudis sobre la(les) família(es) des de distints camps com la sociologia, l'antropologia, la història, la demografia i la psicologia. Recentment s'ha interessat en l'anàlisi de la diversitat familiar, la intimitat i les emocions, la parentalitat i la competència social adolescent, el benestar i les polítiques familiars. Algunes de les seves publicacions recents són: *Intimidad y amor romántico entre 1900 y 1950 en México: discursos y normas*, *Revista Cuicuilco. Revista de Ciencias Antropológicas* (2017); i *Emociones, depresión e influencias familiares en adolescentes*, a Esteinou i Hansberg (eds.) (2017) *Acercamientos multidisciplinares a las emociones*, México: UNAM.

L'Aperitiu del Dijous en els Seminaris Afin

Continuem aquest mes d'octubre amb dos seminaris en el marc de l'Aperitiu del Dijous en els Seminaris Afin

11 d'octubre - 14h

Cecilia Montes
Antígona - UAB

El proper 11 d'octubre, Cecilia Montes, doctoranda d'estudis de Gènere i membre del grup Antígona-UAB, presentarà el seminari titulat "Gestión del cuidado en el sistema de protección a la infancia y adolescencia en Uruguay". S'analitzarà el funcionament de les estratègies de protecció social del camp psico-socio-jurídic que implementa les mesures d'emparament per vulneració de drets. Així mateix, s'analitzarà el funcionament del camp socio-penal que implementa les mesures judicials privatives de llibertat als adolescents.

31 d'octubre - 14h

Nadja Monnet
ENSA - Marseille

Nadja Monnet ens presentarà el proper 31 d'octubre el número monogràfic coordinat amb l'antropòleg Mouloud Boukala sobre els usos dels espais urbans per part dels nens i les nenes, els i les adolescents "Explorer la ville: le rapport aux espaces publics des enfants et des adolescents" per la revista canadenca en línia *Enfances, Familles, Générations* (n° 30) que està a punt de sortir.

Monnet, vinculada al Grup AFIN des de 2003, treballa en el departament de ciències humanes i socials de l'École Nationale Supérieure d'Architecture de Marsella (França).

XI Congrès Internacional AFIN "¿Hacia la (in)justicia reproductiva?: Movilidades, tecnologías, trabajos, decisiones"

Granada, 5-7 Setembre 2019

Seguim treballant en l'organització del proper XI Congrès Internacional AFIN amb el qual finalitzarà el projecte Retos "Deseos parentales y derechos reproductivos y filiales: miradas interdisciplinarias sobre decisiones reproductivas y 'orígenes' en reproducción asistida, adopción y subrogación", MINECO, FEDER, EU, que desenvolupem des de 2016.

Per raons logístiques hi ha hagut un canvi de dates en relació amb el nostre anunci previ, ja que finalment se celebrarà els dies 5, 6 i 7 de setembre de 2019 a la Universidad de Granada.

El tema central d'aquest congrés serà la justícia reproductiva (Ros & Solinger, 2017; Luna & Luker, 2013), en tant que la reproducció és cada vegada més biomedicalitzada i involucra relacions transnacionals, finances, comerç, organització social, relacions humanes, vida moral i experiencial i, fins i tot, la industrialització de la pròpia vida humana (Thompson, 2011).

Pròximament es proporcionarà el nom de les ponències invitades i s'obrirà una convocatòria a comunicacions. Entretant, convidem a totes les persones interessades a reservar a l'agenda els dies del congrés.

AGENDA

EL APERITIVO DEL JUEVES EN LOS SEMINARIOS AFIN*

CENTRO AFIN

Edif. B-13. c/ Vila Puig s/n. · Campus Bellaterra · Universitat Autònoma de Barcelona
(a 3 minutos andando desde la estación FGC Bellaterra)

[\(Ver ubicación\)](#)

Horario: 14:00 a 16:00

* Los seminarios, abiertos y gratuitos, se organizan con el apoyo de MINECO/FEDER, EU a través del proyecto I+D: "Del control de la natalidad a la ansiedad demográfica: comunicación, secreto y anonimato en las tecnologías reproductivas del siglo XXI" (CSO2015-64551-C3-1-R-1).

13 de septiembre 2018

La incidencia del espectro autista en niños, niñas y adolescentes nacidos por reproducción asistida

María Francisca Valenzuela (AFIN-UAB)

11 de octubre 2018

Gestión de cuidado en el sistema de protección a la infancia y adolescencia en Uruguay

Cecilia Montes (Antígona-UAB)

31 de octubre 2018

Explorar la ciudad: niños, niñas y adolescentes en los espacios públicos

Nadja Monnet (ENSA-Marseille)

13 de diciembre 2018

Gobernanza reproductiva en Indonesia: el proceso reproductivo en Sikka

Alicia Paramita (AFIN-UAB)

14 de febrero 2019

(Re) visitando a la madre (des) naturalizada: narrativas de búsquedas y contactos entre personas que fueron adoptadas en Chile con sus madres de origen

Irene Salvo Agoglia (Fondecyt, Chile)

14 de marzo 2019

Antropología aplicada a la evaluación de proyectos socioeducativos del sistema de protección a la infancia y adolescencia en Catalunya

Marta Mayoral Roca (AFIN-UAB)

11 de abril 2019

Pensar la dis/capacidad desde una perspectiva crítica: el capacitismo bajo el foco

Laura Sanmiquel (UAB)

9 de mayo 2019

La construcción de la sexualidad en la infancia

Estel Malgosa (AFIN-UAB)

13 de junio 2019

Hacia la salud emocional en las relaciones íntimas

Giazú Enciso (Graduate Center New York)